

Üzenet.¹

Üzenem a magyar egyházaknak és lelkészeknek, sőt ha meghallanák: a románoknak is, hogy keleti szomszédságunkból borzalmas és végzetes veszedelem fenyegeti a lelkeket. Odaát világtörténelmi jelentőségű változások folynak. Külső vonatkozásukban és nyilvánulataikban politikai természetűek, melyek nem érdekelnek. De e változások gyökerei egészen a szellemi élet gyökeréig vezetnek és ragályozó természetűek. Egy sok-sok milliányi nép kormánya új igéket hirdet. Új eget, új földet, új embert ígér nemcsak alattvalóinak, hanem az egész világnak. Új eget, melyben nincs Isten. Új földet, melyen a gyarló, esendő ember egyedül, Isten gondviselése nélkül, sőt akarata ellenére uralkodik. Új embert, aki nem ismer el maga felett semmi más hatalmat. És hirdeti ezt az „evangéliumot“ nemcsak a felnőtteknek, hanem a kicsinyeknek is a gyermekkertekben és kisgyermek-iskolákban. Hirdeti nemcsak a nagyváros munkás tömegeinek, hanem a legeldugottabb falvak iskoláiban is. Hirdeti nem ötletszerűen a napok változó hangulatai szerint, hanem tervszerű céltudatossággal és munkája sikerébe vetett makacson kitartó állhatatossággal. És erre a lelkeket romboló és megörlő munkára rendelkezésére áll az állami hatalom minden ereje és segédeszköze.

Ez a szellemi áramlat nem ismer országhatárokat. Nem állnak ennek ellene vámsorompók és kormányrendeletek. Mint a pusztító árvíz, ellenállhatatlanul töri át a gátakat és zsilipeket. Ez ellen a sátáni örület és eszeveszettség ellen csak szent hevülettel és a meggyőzés ellenállhatatlan erejével lehet küzdeni és sikeresen szembeállani.

A vallás, a vallásos hit opium, mondják. Legerősebb akadály a haladásnak. Csak eszköz a polgári társadalom és támasza: a

¹ A Pásztortűz 1932. évi 7. számának „Üzenem“ rovatából.

papság kezében a munkásság, az elnyomottak fékentartására. Ezért a legádázabb és leggyűlöltebb ellensége az ottani uralomnak, melyet gyökerestől ki kell tépni és irtani a nép lelkéből. Az iskolákból tehát kitiltanak minden vallásos oktatást. És a kormányhatalom minden eszközével akadályozzák a nép vallásgyakorlatát és kigunyolják a vallásos lelkek hitét és vallásos érzelmeit.

A szomszédunkban folyó átalakulás „legborzalmasabb vonása” ez a vallás elleni propaganda, amelyet az „istentelenek szövetsége” különösen 1929 óta folytat. Pótolhatatlan kedélyi és érzelmi értékektől fosztja meg emberek és gyermekek sok-sok millióit és nincs az az ellenvetés, mely azt az állítást megerősítené. Isten- és vallás nélküli új világot, új embereket, új világnézetet termelni? Nem azonos ez a törekvés a kiméletlenség, a szenvedélyek és fegyelmetlenség fékevesztésével?

Kiirtani akarni a lélekből a veleszületett istenhitet! Nem annyi ez, mint az embert szellemisége legmélyebb és legigazabb gyökerében támadni meg? Ezeknek az embereknek is van hitük, akár bevallják, akár nem. Csakhogy ezek nem Istenben és nem az ember szellemiségében hisznek. Az ő kijelentésük, amiben fanatikusan hisznek, a sivár materializmus és szenzuálizmus. A szellemi élet dekadenciájának és bomlási folyamatának képe az, ami a történelem ex oriente lux-állításá helyett, valami egyebet hoz az emberiségnek. A szellemi kultúra rendszeres és tervszerű aláásását, egy szegény és alacsony színvonalú életfelfogást és folytatást, melyben az egész kultúra legjobb esetben is gazdasági és ipari technikává nyomorékul.

Nem tudom megállapítani, hogy ez az új tanítás milyen mértékben terjedt el Erdély népei körében s mennyiben mételyezte és mételyezi naponként a lelkeket. De szórványos értesüléseim, sajnos, feljogosítanak arra a feltevésre, hogy jobban terjednek népünk legkülönbözőbb rétegeibe, mint sejtenők. Nemcsak az ipari és gyári munkásság tömegeiben, hanem az ifjuság soraiban is.

Azért üzenem a magyar egyházaknak és papoknak, a magyar anyáknak és apáknak s ha meghallanák: a románoknak is, hogy ébredjenek már a pásztorok, nehogy örökre jóvátehetetlen kár essék a nyájban, nehogy pótolhatatlan érzelmi értékek essenek áldozatául a keletről szivárgó veszedelemnek.

Gál Kelemen.

Szertartások és szokások az unitárius egyházban.

Átmenet az unitárius hitéletben.

Hogy az imádatos istentisztelet csak a mindenek atyját, Istent illeti, azzal Dávid Ferenc meggyőződéssel tisztában volt. Hisz ennek földériteése volt izgatottan égő lelkének minden törekvése. Ennek lett fanatikussza. Ezért szenvedett el minden csalódást és csalatást. Ezért írta könyveit és beszédeit. De midőn a betegség figyelmeztette a végre, még egyszer összehívta papjait, hogy szívökre kösse végakarátát. 1578 január 28-án meghívta Tordára zsinatra, mert „szükséges, hogy Isten szolgálai koronként összegyűljenek“. Reméli, hogy a lelki tanítók Isten ígéje és jó lelkiismeretük által vezéreltetve, kötelességöket önként úgy teljesítik, hogy Isten előtt kedves dolgot cselekedhessenek.

Döntő nyilatkozatra hívja föl papjait. „Hibázott-e midőn nyíltan vallotta, hogy a Krisztus atyja Isten, nem három együtt, hanem ő maga az egyedül való igaz Isten“.

Nincs följegyezve, hogy feleltek-e a kérdésre. De következő kijelentésével megerősíti, hogy kételkedett bátorságukban és hűség kitartásukban, mert így szól: Bármennyire készülnek is ellenfelei és ellenségei, ő amellettt marad hűséggel és kitartással, hogy a hit, istentisztelet és imáadás egyedül csak Istent illeti.

A jövőért s talán saját életéért is aggodó lelke getsémanei hangulatba borítja. Mintha látná máris, hogy csak a mennyei igazságban lehet bizni, föláll és imaszerü fohászban mondja el főpásztori hattyú-dalát:

„Adja a dicsőségnek és a Krisztusnak atyja az ő akarátát és a világosságának, meg az igaz itéletnek lelkét minden híven keresőknek, hogy az Isten ígéjét, amely a mi utainkon világositó lámpa, szilárdan megtartsuk, abban állhatatosan megmaradjunk, bölcsesége titkait keressük, a megtaláltakat szeressük, védjük, hogy Iste-